

לקט אמרות
 חז"ל, רעיונות,
 עובדות והנהגות
 מגדולי ישראל,
 על מדות טובות
 שצביאות
 לאהבת הזולת,
 הנלמדות
 מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
 כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
 © אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
 בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
 רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש כז כסלו תשע"א שבת - ירושלים 3:59 תלאביב 4:14 חיפה 4:03 מוצ"ש - ירושלים 5:15 תלאביב 5:16 חיפה 5:14 ר"ת 5:51

פרשת פקץ

צניעות

להתרחק מן הפרסום ולא להבליט מעלותיו כדי לא לעורר קנאה וצרות עין!

נלמד מהפסוק: "ויאמר יעקב לבניו למה תתראו" (פרק מב"א)

ואמרו חז"ל: "אמר להם יעקב לבניו, אל תראו עצמכם כשאתם שבעים, לא בפני עשו ולא בפני ישמעאל, כדי שלא יקנאו בכם" (תענית י:). כיוצא בזה: אם אכל ושתה בדיעבד, ביום התענית, אל יתראה בפני הציבור [כשבע] שנראה כחתן בין אבלים ויתקנאו בו (שם). ולהלן על הפסוק: "ויבאו בני ישראל לשבור בתוך הבאים" (מביה) כתב רש"י: מטמינין עצמן שלא יכירו, לפי שציוה להם אביהם שלא יתראו כולם בפתח אחד, אלא יכנס כל אחד בפתחו, כדי שלא תשלוט בהם עין הרע שכולם נאים וכולם גיבורים.

ידועים דברי חז"ל: (תענית ח: ב"מ מב.) "אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין!" ו"אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו!" הצלחת כל ענין תלויה במדת הצניעות! אמרו חז"ל (תנחומא - כי תשא): לוחות הראשונות שניתנו בפירסום - נשתברו, לוחות שניות שניתנו בצנעה - נתקיימו!

על הפסוק "יצו ה' אתך את הברכה באסמך ובכל משלח ידך" (דברים כח"ח) שואל ה**נצי"ב** זצ"ל (בפירושו העמק דבר): לכאורה המלה "אתך" מיותרת? ומביא את דברי ה**ריטב"א** (ב"מ מב:): שפירש: "אתך" - דבר שהוא אתך ואינו ידוע לעולם, ומכאן דרשו שאין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו, אפילו עין של חברו.

נאמר: "וקצותה את כפה לא תחוס עינך". וסמוך לו נאמר "לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה" (דברים כח"ב, יג) ביאר **בעל הטורים** פשוט סמיכות הפסוקים, שיש לדרוש כך: "עינך לא יהיה לך בכיסך" כלומר, שלא תביט בכיסך למנות מה שבו, שהרי אין הברכה שרויה אלא בדבר הסמוי מן העין.

[ואגב: אמרה זו ש"אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין" מרומזת בסימני ליל הסדר: "צפון-ברך" והי' ינו כשיש "צפון" - נסתר, אזי יש "ברך" - הברכה שורה]

יתכן שבנקודה זו בלט הנס של פח השמן בחנוכה [יותר מניסים אחרים שאירעו בהסטוריה פעמים רבות בדבר הסמוי מן העין] כפי שהדגישו חז"ל שמצאו פח שמן וידעו מראש "שלא היה בו להדליק אלא יום אחד", והיינו שהיה דבר המדוד ולא סמוי מן העין. ואם כן, כיצד תחול בו הברכה? ואעפ"כ נעשה בו נס ודלק ממנו שמונה ימים. נמצא שבזה גופא שהיה מדוד מתחילה ובכל זאת חלה בו הברכה בדרך ניסית, נתפרסם הנס יותר, ולכן דוקא בנס זה מהדרים לפרסמו בחוץ.

גדולי ישראל האמיתיים בכל הדורות, סלדו מפירסומם ברבים. בשנת תרע"ב הוציא אחד הרבנים ספר בשם "אוהלי שם" ובו סקירה על תולדות ופעולות גדולי ישראל, בהם **החפץ חיים** שהיה עוד בחיים חיותו, אלא שעל אודותיו מיעט המחבר וקיצר בדברים. על כך מתנצל המחבר ומסביר שנאלץ לקצר בגין מכתב שקיבל מהחפץ חיים (על בקשתו ממנו להרשות לו לכתוב אודותיו) וכך כתב לו הח"ח:

"אחד"ש הוד מעלתו. קבלתי מכתבו, ומאד הייתי חפץ למלאות בקשת כת"ר. אבל ידידי, קשה לי הדבר הזה, כי כבר נתפרסם שמי הרבה יותר מן המידה נגד רצוני, ואיך אוכל להיות בעצמי גורם עוד פרסום ע"י כתיבת כל חבורי (שהוצאתים רק בזכות כלל ישראל) וכהנה, ויש לי עוד טעמים בזה שקשה לי הדבר מאד ואתו הסליחה..."

"חתונה צנועה עדיפה..."

פעם נכנס אדם אצל הגאון רבי זלמ"ה מוולוז'ין זצ"ל ותינה בפניו את מצבו הקשה: "בת יש לי להשיאה ואין בידי להכין חתונה מפוארת כראוי למעמדי וכבודי..."

הרגיע אותו רבי זלמ"ה ואמר לו: פעמיים בתנ"ך מסופר על משתה נישואין. האחד על משתה שהיה אצל לבן כמו שכתוב: "ויאסוף לבן את כל אנשי המקום ויעש משתה". משמע שהוא ערך חתונה מפוארת ביותר, אליה הזמין את כל תושבי המקום. על כגון דא מסופר במדרש שלקח לבסוף מכל המשתתפים את בגדיהם...

לעומת זאת, מסופר על משתה חתונה שערך בועז. הוא הזמין רק עשרה אנשים מזקני העיר. הוי אומר: חתונה צנועה ביותר! ומה היו תוצאותיה? יצאו ממנה דוד המלך ומלך המשיח. הרי שצניעות עדיפה על פירסום וראווה.

תולדות אדם

העלון השבוע מוקדש לעילוי נשמת

נרת יטל בת ר' קלונימוס ע"ה

נלב"ע ב' טבת

לחמול על הזולת ולסייע לו בכל הדברים שנזקק להם!

נלמד מהפסוק: "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם... יעשה פרעה ויפקד פקידים... ויקבצו את כל אוכל... והיה האוכל לפקדון" (פרק מא-לג, לו)

מדוע נזקק יוסף לעוץ עיצות לפרעה, והרי לא נתבקש על כך? אלא לומדים אנו מכאן שכאשר ישנה בלבו של אדם חמלה על הזולת, אינו ממתין שיבקשו ממנו לעזור. הרגשתו בצערו של הזולת מדרבנת אותו ומאיצה בו לשאת בעול עמו ולעשות כל שביכולתו לסייע לזולתו. וכפי שכתב הראב"ם ז"ל (בשם ר' אברהם החסיד): החמלה והרחמנות של יוסף על העם, היא שהניעה אותו לתקן תקנה של חסד עליהם בצרה שהם עומדים לפניו. לפי שחשש יוסף שמא לא יתעוררו פרעה ושריו לדבר זה ועל ידי כן יאבד העם.

ההבדל בין חסד שעושה יהודי לחסד שעושה גוי

אנו, כבניו של אברהם אבינו - אומר הגר"ש פינקוס זצ"ל (בספרו **תפארת שמשון**) - יש לנו שייכות לסוג מעשי החסד של אברהם אבינו, שהיו בלי גבול וללא מדידת ערך המקבל.

זוהי בעצם הגדולה הטמונה במעשי חסד הנעשים ע"י יהודים, על פני חסדים הנעשים ע"י גויים. שמעתי פעם מאדם גדול שאמר, שארה"ב היא מדינה בעלת חסד. ואמר הגאון **רבי ברוך בער זצ"ל**, שמטעם זה על אדמת אמריקה עצמה לא התרחשו מלחמות, למרות שהיתה מעורבת בכמה מהן.

אולם קיים הבדל תהומי בין יהודי לגוי. הגוי תמיד נותן לפי פרופורציות מסויימות הנראות לו לפי ההגיון הבריאי. למוסד גדול הוא יתן מליון דולר, וליחיד הוא יסתפק בנתניה של מאה דולר. לעומת זאת, אצל יהודים רוב המגביות נעשות עבור יחידים. ומעשים שבכל יום שנאסף סכום של מאה אלף דולר עבור יהודי חולה נזקק וכיו"ב. דבר כזה יתכן רק אצל יהודי, וזוהי ההגדרה האמיתית של "חסד".

דוגמא נוספת לענין זה: לאנשים זרים ואפילו שכנים שלא נפגשים עמם כל רגע, קל מאוד להתייחס כראוי באותם פעמים שנפגשים עמם. לעומת זאת, קשה מאוד להתייחס בלבביות ובחמימות לבני הבית עמם חיים כל הזמן. אולם זוהי צורת חסד אמיתית: התנהגות נאותה תמידית ולא בהזדמנות מיוחדת חד-פעמית. עכ"ד הגר"ש פינקוס.

"עולם חסד יבנה" עשיית חסד - חובה בכל רגע

יש לדעת כי חסד שהאדם חייב בו, אינו רק לפעמים, אלא זה חיוב תמידי שבכל פעם שמזדמן לידו לעשות חסד אינו יכול להתעלם וחייב לעסוק בו שהרי "עולם חסד יבנה". וכל בניית העולם הוא בצורה של חסד ועזרה מאחד לשני ובלא זה לא יתקיים העולם, וכל בריאת העולם זה בחסד, והקב"ה כולו חסד וכל רגע שהעולם קיים הוא חסד, וא"כ ודאי שמצות חסד היא בכל רגע ורגע.

סח הגאון **רבי חיים קייזוויט זצ"ל**: פעם היו צריכים לסדר ענין של חסד, וקרא הגר"ז זצ"ל לבנו הגאון **רבי משולם דוד שליט"א** וביקשו שייסדר הענין ההוא. כשהלך רבי משולם דוד לשליחותו שאלו את הגר"ז מפני מה אמר דוקא לרבי דוד לסגור את הגמרא הרי יש מספיק אנשים שאינם לומדים והיה יכול לשולחם?

ענה להם הגר"ז: אבא (רבי חיים זצ"ל) היה אומר, מי שסוגר את הגמרא כדי לעשות חסד, אזי אצלו הגמרא פתוחה. ומי שפותח את הגמרא כדי לא לעשות חסד, אצלו הגמרא סגורה. (עפ"י מי דעת - ועדים על פרקי אבות)

להציל עשוק מיד עושקו...

מעשה שאירע לאחרונה: אשה גרושה עמדה להנשא בשנית עם חתן ירא שמים, הם רצו להקים יחדיו בית של תורה, והנה הגיע שעת החופה. הרב מסדר הקידושין, שאל את הגרושה לשמה לצורך רישום הכתובה ואמרה: קוראים לי כך וכך... שאל אותה הרב: אולי יש לך שם נוסף? והשיבה: נכון, יש לי עוד שם, ואכן רצוני שיהיה כתוב בכתובה את שתי השמות...

אז, צץ בדעתו של הרב לבדוק את הגט שקיבלה האם גם שם נכתבו ב' שמותיה. ניגש לרבנות, פתח את תיקה ונתברר שרק שם אחד נכתב בגט ונמצא הגט פסול!

פנה, איפוא, הרב לבעל המגרש, שבנתיים נשא אשה אחרת, וביקש ממנו להכין גט חדש לאשתו הראשונה. השיב הבעל: "אני מוכן לתת גט נוסף לאשה, אבל זה יעלה לה חמישים אלף ש"ח! וכל כך למה? משום שהיא מיררה את חיי חמש שנים ובזה יהיה לה תיקון... עשרת אלפים לכל שנה."

לאשה לא היה אפשרות לשלם אף מקצת מסכום שערורייתי זה, פנה הרב להתייעץ עם הגר"י זילברשטיין שליט"א, וזה הפנה את השאלה להגאון **רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א** שיחווה דעתו כדת מה לעשות במקרה זה.

הורה הגר"ש להרב זילברשטיין: "תיגש לאשה החדשה של אותו בעל ותגיד לה שעל בעלה מוטל "חרם דרבינו גרשום" שאסר בחרם להתחתן עם שתי נשים, ומכיון שהגט של האשה הראשונה אינו גט נמצא שיש לו שתי נשים ויש סכנה להשאר במצב הזה!"

הלך הגר"י זילברשטיין ואמר לאשה השניה (שהייתה יראת שמים) את דברי הגר"ש אלישיב. נבהלה אותה אשה ושאלה: "מה עלי לעשות?" אמר לה: "תברחי ברגע זה כי יש בזה סכנת נפשות..." וכך אמנם עשתה האשה.

הבעל בשמעו את הוראתו של הגר"ש אלישיב ובראותו שאשתו ברחה, נבהל גם הוא, ועוד באותו יום כתב גט שני לאשה ומיהר למוסרו לה וכמובן וויתר על דרישתו הכספית... ולזוג החדש הייתה הרווחה.

מפי הגר"י זילברשטיין - כסליו תשעא

משכיל אל דל...

מעשה ביהודי, ור' ישראל אוירבאך שמו, שהחזיק סוכנות של בית חרושת לזכוכית בפיעטרקוב. והנה הסתבך היהודי בחובות ונשאר חייב כעשרת אלפים זהובים לחברה. מאחר וביתו של היהודי שועבד לחברה, עמדה החברה למוכרו במכירה פומבית.

היהודי לא ידע את נפשו מרוב צער ודאגה. הציע לו ידידו שיגש אל רב העיר - **המהר"ם שפירא זצ"ל**, כי אומרים שהוא מסוגל לחולל פלאים... הגיב ר' ישראל בלעג מר: וכי מה בכוחו של הרב לעזור לי, האם יקרא לדין תורה את המנכ"ל של החברה?...

ברם, מכיון שכבר ממילא אין לו מה להפסיד, הלך בכל זאת אל הרב והחל לספר את כל פרטי המעשה. והנה עוד בטרם סיים לספר, התקשר הרב מיד אל החברה... וביקש לשוחח בדחיפות עם המנכ"ל...

היהודי נדהם ממש בשומעו כיצד הרב מדבר בצורה נחרצת אל המנכ"ל: "כאן מדבר רבה של פיעטרקוב, ברצוני לבקרך בעוד עשר דקות, אבקש לחכות לי!" וסגר את הטלפון.

בדרך עוד הספיק הרב להסביר לר' ישראל הנדהם כי השיטה הבטוחה ביותר במקרים כאלו היא תקיפות וזריזות...

ואכן, בשיטה זו המשיך גם בארמונו של המנכ"ל. הוא הציע לפרוס את תשלום החוב לעשר שנים... ומיד, עוד בטרם הספיק המנכ"ל להשיב, כבר הגיש לו המהר"ם "זכרון דברים" והמנכ"ל הנבוך חתם... קיפל הרב את הגליון נפרד מהמנכ"ל ויצא עם ר' ישראל הצוהל...

האור המאיר

"כמה גדולה מדת ענוותנותו..."

המעשה הבא מודפס בגירסאות שונות. נציגו כאן כפי שסיפרו הגה"צ רבי הירש פאלי זצ"ל:

גדולי התורה אשר ברחבי רוסיה וליטא, נקראו לאסיפת רבנים בפטרבורג הבירה. על הפרק עמדו נידונים חשובים הנוגעים לצפור נפשה של היהדות הנאמנה, וגדולי הדור שנזדמנו לאכסניה אחת, ישבו על המדוכה ודנו בכובד ראש, ביראתם הקודמת לחכמתם, בנושאים החמורים שהועלו שם.

באותו מעמד נשגב, בו נקבצו יחדיו גדולי הדור ומנהיגיו, הועלו גם נידונים תורניים מעמיקים, ורבה של בריסק, הגאון **רבי יוסף בער סולובייצ'ק** זצ"ל, בעל הבית הלוי, שטח בפני הנוכחים קושיה חריפה בשם בנו הגאון **רבי חיים** זצ"ל. ויכוח סוער, התפתח על אתר בין הנוכחים, כאשר כל אחד לפום חורפיה ודעתיה, העלה ראיות וסברות לכאן ולכאן, בבקאות ובחריפות נפלאים, זה אומר בכה וזה אומר בכה.

לבסוף תירץ רבי יוסף בער את הקושיה בשתי פנים, בתרוץ אחד משלו ובתרוץ נוסף מתורתו של בנו רבי חיים, כאשר שני התרוצים הפליאו את כל השומעים.

כל אותה עת, ישב רבה של פטרבורג הגאון **רבי יצחק בלזר** זצ"ל, בתוך סערת הויכוח התורני המעמיק, ולא פצה פיו. כאילו לא היה לו מושג כלשהו מכל המדובר שם, עד שבעל הבית הלוי משך בכתיפיו ותמה: "הזהו שאומרים עליו כי אדם גדול הוא?!"

כאשר שב הבית הלוי לביתו, ביקש שיביאו לפניו את ספרו של רבי יצחק בלזר - "פרי יצחק", כדי לתהות על קנקנו של אותו חכם, שנודע כגאון גדול והנה עתה מילא פיו מים וישב כמחריש.

והנה מה גדול היה תמהונו של בעל ה"בית הלוי", כאשר מצא בין שיטי ה"פרי יצחק", את קושייתו של רבי חיים ואת שני התרוצים - תירוצו של רבי חיים ותירוצו שלו.

השתומם רבי יוסף בער עד מאד מגודל כוחות נפשו של רבי יצחק ומענוותנותו העצומה עד שקרא ואמר: "ראו עד כמה גדולה מדת ענוותנותו רבי יצחק".

ר' הירש

"כאילו חתכו בבשר החי..."

כאשר היה רבינו הגרא"מ שך זצ"ל מסדר קידושין או שהיה מתכבד להיות סנדק, הקפיד וביקש שלא יכריזו את שמו, באומרו: "אני יודע מתי עלי לגשת, אגש בעצמי ואין צורך להכריז את שמי". וכל כך למה? משום שלא רצה שיכריזו תארים: מרן, הגאון הגדול וכדומה...

בחתונת אחד מנכדיו, הקימו במה גבוהה כדי לכבד את הרב שך. כאשר הגיע לאולם והבחין בבמה, נתכרכמו פניו. "מה עשיתם כאן?" - שאל בטררוניה גלויה. נפשו כל כך סלדה מהדבר, עד שהחליט על אתר לחזור לביתו... הוא לא היה מסוגל לסבול את המולת הכבוד שרחשה סביבו.

גם כאשר הפצירו בו שימתין לפחות לבואם של כמה מגדולי הדור שהיו כבר בדרכם לחתונה, או לפחות שימתין לחתן ולכלה שעמדו לצאת מחדר יחוד, לא אבה לשמוע, וחזר על עקבותיו כשבמשך כל הדרך ממש בכה על הביזיונות שנפלו בחלקו ע"י גינוני כבוד אלו.

פעם אמר לרבי שלמה לורינץ ז"ל, שכאשר הוא רואה את שמו מופיע בעתון או במודעות (עם כל התארים), הדבר מכאיב לו והוא מרגיש כאילו חתכו את בשרו בסכינים... אין מלים להגדיר זאת, אבל מי שהיה אצלו, הרגיש וידע שאמנם כך היו הדברים.

במחיצתם

לנהוג בענוה עם הזולת מתוך הכרה כי כל המעלות שיש לאדם אינם מזכותו אלא ממתנת השי"ת!

נלמד מהפסוק: "ויען יוסף את פרעה בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה" (פרק מא' טז).

וכתב רש"י: "בלעדי" - אין החכמה משלי אלא האלקים יענה, יתן עניה בפי שלום פרעה. עכ"ל. ואמרו חז"ל בשביל שתלה הגדולה בבעליה בלשון "בלעדי" בו בלשון עלה לגדולה - "ובלעדך לא ירים איש את ידו ואת רגלו".

השתדלותו של יוסף - ממדת ענוותנות

ידועים דברי המדרש: אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו - זה יוסף. ולא פנה אל רהבים, על ידי שאמר לשר המשקים כי אם זכרתי והזכרתי נתווסף לו ב' שנים. ולכאורה צ"ב: אם יוסף שם מבטחו בה', כדברי המדרש בתחילתו, מדוע נענש בעבור חסרון בבטחו?

וביאר כ"ק האדמו"ר משינאוה - **רבי יחזקאל שרגא הברשטא** זצ"ל (בספרו **דברי יחזקאל**) עפ"י מעשה שאירע עם הבעש"ט: פעם אחת לא היה לו צרכי שבת. בערב ש"ק בהשכמה הלך הבעש"ט ונקש על חלונו של אדם אחד. פתח הלה את חלונו. אמר לו הבעש"ט שהוא נזקק לצרכי שבת, ומיד פנה הבעש"ט והלך לו לדרכו.

חפץ האיש לתת לבעש"ט את מבוקשו, ומיהר בעקבותיו עד שהשיגו. הוא שאל בפליאה: "ממה נפשך, אם כבודו זקוק לצרכי שבת ובקשם ממני, מדוע לא המתין עד שאתנם לו?"

השיב לו הבעש"ט, שכל אדם נולד ופרנסתו עמו. אבל החטא גורם לעמול להשגתה, כמאמר הכתוב "בזעת אפך תאכל לחם". ברם שיעור העמל - תלוי לפי עומק ההשתרשות בחטא. לפי ה"הריעותי את מעשי" כך הוא ה"קפחתי את פרנסתי" (ראה משנה סוף קידושין). יש מי שפרנסתו בביתו, יש מי שצריך לבקש ממרחק לחמו, וכיוצא בזה. אני מצאתי את עצמי, שאיני צריך לעשות אלא השתדלות מועטה בלבד, ולכן בהקשתי על חלונך יצאתי ידי חובתי. והראיה - שמיהרת לרדוף אחרי ולספק לי את צרכי...

לפי"ז מובן - אמר רבי יחזקאל משינאוה - שכן אף יוסף הצדיק יכול היה להמנע מהשתדלות משום שהרי וודאי לא הרע את מעשיו כלל. אבל מכיון שהיה עניו עד מאד [כמו שרואים בפסוק שאמר "בלעדי"] חשש יוסף בענוותנותו שמא אינו זכאי להוושע בלי השתדלות....

הבורח מן הגדולה - גדולה מחזרת אחריו

ואכן יוסף הצדיק, במדריגתו הנשגבה בענוה וביטול עצמי, לא נטל לעצמו שמץ מכל התהלה והכבוד שהרעיפו עליו במצרים. שכן הוא הרגיש שכל מעלותיו וכל הצלחתו הם מחסדי ה' עליו, ולכן תמיד "שם שמים" היה שגור על פיו.

כך נהג בשהותו בבית פוטיפר, וכך חי בבית הסוהר כאשר פתח את חלומות השרים ואמר "הלא לאלוקים פתרונם". וכך נהג גם עתה כאשר העלו אותו "מבירא עמיקתא" ל"אגרא רמא" הכריז "בלעדי!" - "אין החכמה משלי כי אם של אלקים!"

ודוקא הנהגה זו, היא שזיכתה אותו לאמירתו של פרעה: "אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך אתה תהיה על ביתי" וגו' שכן "כל הבורח מן הגדולה, גדולה מחזרת אחריו" (ערובין ג').

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

לא רוקדים על שתי חתונות / הרב נפתלי וינברג

ועיניים גדולות?

מה דעתכם על חתן שיודיע שאם לא קונים לו וילה הוא הולך לעבוד? אם השווער אינו טיפש (כמו החתן שלו...) הוא ישלח אותו לכל הרוחות ויאמר לו מצידי לך תעבוד - אבל לא עלי! אז מדוע כיום מותר לחתן להודיע לשווער שלו (ללא מילים) שעם פחות מדירה הוא הולך לעבוד? האם אפילו חצי דירה היא בהישג ידו של השווער?!

בקיצור: אי אפשר לרקוד על שתי חתונות. בלתי אפשרי גם להתגורר במרכז הארץ וגם בחינם. וכן. השלכת האחריות על ההורים אינה בגדר אפשרות כלל!

מי יתבע את עלבונן של בנות ישראל?!

בדרשה שנשא, ברוב עם, הגה"צ רבי דורון גולד שליט"א (משגיח ישיבת דרך חכמה) זעק מקירות ליבו: "רבותי! מי יתבע את עלבונן של בנות ישראל?! הרי אותן בנות ישראל המתחנכות במסגרות בית יעקב להתמסר לתורה ולהקריב עצמן למען התורה, והן יודעות שכך היא דרכה של תורה: "פת במלח תאכל... ובתורה אתה עמל, אם אתה עושה כן אשרך בעולם הזה..." והן מוכנות לוותר על עולם ומלואו כדי לבנות בית של תורה! מוכנות להרחיק נדוד. לצאת לעבוד בחרוף נפש. להצטמצם ולהסתפק במועט... הכל כדי שהבעל יוכל ללמוד ולהתעלות בתורה באין מפריע.

"והנה פתאום נודע להן שאותם בני ישיבות שאיתם היו מעוניינות להקים כזה בית של תורה, לא מוכנים אפילו להפגש... ומדוע? משום שלאבא שלהן אין כסף לתת להן דירה! רבונו של עולם! כל השנים מחנכים אותן שהדירה זה לא הדבר הכי חשוב! שהכסף הוא "הבל הבלים"... ולפתע מתברר שעל זה יקום ועל זה יפול שידוך...! מי יתבע את עלבונן של בנות ישראל?!"

"היתכן שאותן בנות מוכנות להקריב, ואילו דוקא אלו שאיתם צריכים להקים בית של תורה אינם מוכנים להקריב?! אנחנו בצורה כזאת, הורסים לעצמינו את החינוך!"

* * *

ידועים דברי הרמב"ם שעל מנת לעקור מידה רעה, יש להקציץ תחילה לקצה השני. המצב כיום הינו שאנשים בודדים מנסים ומצליחים להיאבק במגמה הקלוקלת, אך הרוב עודנו דומם ובהם רבים שנהרסים מהעול הכבד. מכיוון שכן, הרי לעניות דעתי כל אדם בעל השפעה ציבורית חייב לשמש כדוגמא לכלל.

וכעת אני חוזר לסיפור בו פתחנו. לדעתי היה עדיף שהאיש יאמר לגבירים שיעבירו את תרומותיהם לנצרכים שלא מסוגלים לקיים את עצמם (או לארגונים הבודדים שנאבקים בתופעת קלקלת הדיור מתוך מסירות). ומה עם הנכדים? הם ילמדו להסתדר כמו כולם.

אלו הם ההרהורים שעלו אצלי בעקבות המעשה, ואני מזמין את הקוראים לשלוח לנו את דעתם בנדון.

מעשה שהיה לאחרונה: מספר עשירים נפגשו עם אישיות בעלת השפעה ציבורית רחבה. במהלך השיחה עלתה השאלה לאן יש להפנות כספי צדקה? האישיות הציעה להם לסייע לנכדיו הנישאים ברכישת דירות.

עד כאן "גופא דעובדא", גוף המעשה.

מצד אחד נהג אותו אדם כהוגן. זה הרי לא סוד שצרות גדולות, ובעיות רבות, נובעות מנפילה לחובות חסרי כיסוי. באין מקורות להשבת החובות, הרי גם עצם נטילת ההלוואות אסורה לחלוטין - כך פסקו גדולי ישראל, והדבר כה פשוט שאין להאריך בו. לפיכך מובנת התנהגותו של אדם שמבקש ממכריו העשירים למנוע את בני משפחתו מנפילה לחובות.

השאלה שבכל זאת נשאלת היא מה עם 'שונא מתנות יחיה'? ומה עם 'נהמא דכיסופא' (=לחם חסד)? נכון, ההתמודדות כאן היא לא פשוטה. פתאום מציע לך מכר סכום כסף גדול, ומעורר אצלך מלחמה פנימית עזה האם לקחת - אם לאו.

דילמה לא פשוטה בכלל. ניתן להשתמש בכל מיני "פשטים" כדי לעקוף את שאלת ה'שונא מתנות יחיה', אך לעניות דעתי לבוא ולומר בפשטות "הדבר מותר" - זה לא פשוט.

* * *

ברקע של הסיפור הנ"ל עומדת מציאות קלוקלת אליה התרגלנו בעשרות השנים האחרונות, ולפיה לקראת הקמת בית חדש בישראל חובה להרוס את הבית הישן. הדברים נכתבים בלשון גוזמא, אך זו, כמעט, המציאות העגומה! אנשים הורסים את עצמם ואת ביתם הישן והטוב, כדי להקים בית חדש לילדיהם.

מכיוון שמאוד לא נעים לעמוד מול האמת במערומיה, אז עוטפים אותה בכל מיני מילים. על מנת להכשיר את הקלקלה מדברים על כלכלה. באים וטוענים: איך אתה מעלה על דעתך שזוג צעיר ירכוש לבד דירה?! הרי מחירה של דירה בפרויקטים נעה בין 800-900 אלף ש"ח!

ובכן; מורי ורבותי: לפני שנים לא רבות עוד יכלו להשיג דירה בבית שמש, ובפרויקטים נוספים, בארבע מאות אלף ש"ח - וגם אז הטילו הילדים את העלויות על כתפי ההורים! גם אם מחר בבוקר יתחילו לבנות כאן 100,000 יחידות דיור והמחירים ייחתכו בחמישים אחוז, גם אז ימשיכו הילדים להיתלות על צוואר ההורים - כל עוד לא ייחנכו אותם אחרת. הוא אשר אמרנו: לא הערך הכלכלי קובע, אלא זה הקלקלי.

ישנה טענה ותיקה לפיה אם הזוג יטול על עצמו את הוצאות הדיור, לא יוכל הבעל לשבת וללמוד. ובכן, הגיע הזמן לחשוף את האמת ולהוכיח במשפט אחד שמדובר בדמגוגיה זולה!

האם כאשר יתגורר החתן דנן בצפת הוא לא יוכל לשבת וללמוד?! הרי גם כיום ניתן עדיין להשיג שם דירות במחיר 250,000 ש"ח. עם קצת סיוע מההורים יכול הזוג ליטול על עצמו משכנתא וללמוד מבוקר ועד לילה.

האם בגלל שהחתן דנן רוצה לגור ליד החברים שלו מותר לו להרוס לשווער את חייו? האם הכל מותר בגלל פינוק